

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

SCHONEN EN MAAIEN VAN WATERGANGEN EN WATEREN

Dit ecologisch werkprotocol wordt toegepast bij het schonen en maaien van watergangen, natte ecologische zones (NEZ), onderhoudspaden en vlakvormige wateren (water- en vijverpartijen, poelen, e.d.) binnen het beheergebied van Hoogheemraadschap van Delfland waar op basis van bestaande verspreidingsgegevens beschermde soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) en/of aandachtsoorten aanwezig zijn of verwacht kunnen worden.

Het vormt een onderdeel van de notitie 'Implementatie gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen; onderdeel soortbescherming bij bestendig beheer en onderhoud. Uitwerking bij Hoogheemraadschap van Delfland'. In deze notitie worden onder andere de inhoudelijke en procesmatige keuzes omschreven hoe wij bij ons waterschap omgaan met het toepassen van de gedragscode.

Werkzaamheden die onder de gedragscode vallen

- Schonen, krozen of hekkelen van wateren
- Schonen van water met behulp van een maaiboot
- Maaien en schonen van oevers en taluds
- Maaien van onderhoudspaden
- Maaien van ruigtes
- Beheer en onderhoud aan natuurvriendelijke oevers
- Op de kant brengen van oeverbegroeiing

Uitvoeringsperioden

Hoogheemraadschap van Delfland werkt in het kader van het schonen en maaien van watergangen en wateren met verschillende uitvoeringsperioden. Deze perioden zijn gebaseerd op het zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren van een essentiële primaire taak van ons waterschap in het beheergebied, namelijk het oppervlaktewaterbeheer. Dit in combinatie met de aanwezige flora en fauna. Daartoe wordt er gewerkt binnen de volgende uitvoeringsperioden:

Uitvoeringsperiode 1:	15 mei – 15 juli
Uitvoeringsperiode 2	15 juli – 15 september
Uitvoeringsperiode 3:	15 september – 1 november

Overige periodes: 15 maart – 15 mei en 1 november – 15 maart

Het merendeel van de watergangen en wateren wordt geschoond en/of gemaaid in uitvoeringsperiode 2 en 3. Indien dit niet mogelijk is vanwege bijvoorbeeld een verhoogde kans op wateroverlast, watertekort en/of afnemende waterkwaliteit worden deze werkzaamheden in periode 1 uitgevoerd.

In uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld bij dreigende of onvoorziene calamiteiten, wordt lokaal eerder dan de start van uitvoeringsperiode 1 of later dan het einde van uitvoeringsperiode 3 geschoond/gemaaid.

Zorgvuldig handelen

Hoogheemraadschap van Delfland is zich bij de planning, voorbereiding en uitvoering van zijn werkzaamheden bewust van de in het beheergebied voorkomende planten en dieren die volgens de Wet natuurbescherming zijn beschermd. Om de uitvoering van deze wet voor de waterschappen te vergemakkelijken en op een zo goed mogelijke wijze rekening te houden met beschermde planten en dieren, werkt Delfland met de Gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen, onderdeel soortbescherming, bestendig beheer en onderhoud. In deze gedragscode zijn per type werkzaamheid (bijv. schonen en maaien van wateren of baggeren en herprofilen van wateren) voorgeschreven werkwijzen beschreven. Op basis hiervan én in combinatie met de in het beheergebied aanwezige beschermde soorten en aandachtsoorten, zijn voor het schonen en maaien van watergangen en wateren, NEZ's en onderhouds- of werkpaden per uitvoeringsperiode 'Algemene werkwijzen en voorzorgsmaatregelen' en 'Soort(groep)specifieke werkwijze en voorzorgsmaatregelen' opgesteld. Tevens zijn zogeheten 'Voorschriften algemene zorgplicht' beschreven. Deze geven invulling aan artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming en zijn - onafhankelijk van de uitvoeringsperiode - jaarrond van toepassing. Deze werkwijzen, voorzorgsmaatregelen en voorschriften zijn niet vrijblijvend, maar leidend bij de uitvoer van de werkzaamheden. Afwijken van de voorgeschreven werkwijzen, voorzorgsmaatregelen en voorschriften is uitsluitend mogelijk na overleg met een ecologisch deskundige.

JAARROND VAN TOEPASSING

Voorschriften algemene zorgplicht

1. Indien de noodzakelijke waterafvoer en -aanvoer dit toelaat, wordt vegetatie en de daarin voorkomende fauna in watergangen zoveel mogelijk gespaard in de vorm van alternerend (regelmatig afwisselend) of gefaseerd schonen en maaien. Hierbij blijft minimaal enkelzijdig een 'baard' van ca. 20-30 cm. van de aanwezige begroeiing gespaard. Dit gerekend vanaf de grens waar het droge talud over gaat in het nat gedeelte van de watergang.
2. Een enkelzijdige 'baard' blijft altijd gespaard aan de oeverzijde waar vanaf de machinist werkt (dus waar de kraan staat), zodat in het water aanwezige vissen, amfibieën en andere watergebonden dieren zo min mogelijk worden opgesloten tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en alsnog op de kant belanden.
3. Indien vanwege omgevingsomstandigheden (bijv. aanwezig bebouwing aan een oeverzijde) het alternerend (regelmatig afwisselend) sparen van een enkelzijdige 'baard' niet mogelijk is vanwege het beperken van een te sterke verlanding of verhouting, kan de gespaarde 'baard' in periode 3 voor 100% gemaaid worden.
4. Bij de locatiekeuze voor het afzetten van schoonsel, maaisel, bagger, slib of zand wordt rekening gehouden met beschermde en/of aandachtsoorten op het land. Deze groeiplaatsen blijven gespaard. Dat laat de ontvangstplicht door aangelanden onverlet.
5. Verstopte duikers worden vóór aanvang van de werkzaamheden in de betreffende watergang eerst voorzichtig doorgespoten, zodat vissen een geschikte vluchtroute hebben. De druk moet langzaam worden opgevoerd, zodat vissen onbeschadigd richting het open water worden gestuwd.
6. Schoonsel, bagger, slib of zand dat op de kant is gedeponneerd blijft minimaal 48 uur (en maximaal 5 dagen; bij later afvoeren van maaisel) liggen, opdat bijvoorbeeld amfibieën en andere mobiele watergebonden dieren terug naar het water kunnen vluchten, tenzij voor die locatie een botanische doelstelling geldt, vanuit andere beleidsdoelstellingen (bijv. beperken nutriënteninstroom), wet- en regelgeving (bijv. Besluit Bodemkwaliteit) en/of (verkeers)veiligheid gekozen voor het direct afvoeren van het materiaal.
7. Bij het schonen van het natte profiel van een watergang met een maaikorf of maaiboot wordt door de machinist voorzichtig en met een zeer lage snelheid gewerkt, zodat dieren gemakkelijker kunnen vluchten.
8. Voorafgaand aan het schonen van het natte profiel van een watergang, wordt door de machinist eerst de vegetatie voor een duiker voorzichtig verwijderd over een lengte van minimaal 10 meter. Vervolgens begint de machinist 'bovenstrooms' met de werkzaamheden en werkt naar de duiker toe.
Of de machinist stopt minimaal 20 meter voor de duiker met schonen, rijdt naar de duiker toe en haalt daar eerst minimaal 10 meter vegetatie weg, en vervolgens verwijderd hij het laatste deel van de vegetatie in de watergang.
Op beide wijzen kunnen met name vissen, maar ook andere mobiele watergebonden soorten, makkelijker vluchten door de duiker.
9. Bij **uitsluitend** het **direct afvoeren van het schoonsel** worden in ieder geval de volgende sparende werktechnieken toegepast die het op de kant komen van dieren zoveel mogelijk beperken:
 - a) Bij het schonen van het natte profiel van een watergang met een maaikorf wordt door de machinist de maaikorf niet voller geladen dan de bovenrand van de maaikorf. Indien dit vanwege de hoeveelheid aanwezige vegetatie niet mogelijk is in één 'werkhaal', wordt het schonen in twee of meerdere keren uitgevoerd.
 - b) Na het 'ophalen' van de maaikorf met schoonsel schudt de machinist een aantal malen achtereen de korf boven de watergang uit, zodat een zo groot mogelijk aantal van de in het schoonsel aanwezige vissen, amfibieën en andere watergebonden dieren terug valt in de watergang.

- c) In watergangen met een dichte draadalg- (flap), sterrenkroos-, waterpest-, hoornblad- of vergelijkbare vegetatie, kantelt de machinist na het 'ophalen' voorzichtig de bak van de maaikorf direct boven het wateroppervlak voorzichtig naar achteren, zodat het schoonsel terug glijdt in het water. Vervolgens schept hij het in het water liggend schoonselpakket weer voorzichtig op. Met het toepassen van deze sparende techniek zullen dieren uit het schoonsel kunnen ontsnappen.
10. Er wordt, indien beschikbaar, natuurvriendelijk materieel ingezet en/of sparende technieken toegepast:
- a) Op plaatsen waarvan bekend is dat er vrij snel een laag zuurstofgehalte ontstaat (en daarmee vissterfte optreedt) en/of waar regelmatig veel vis op de kant komt bij de uitvoering van maaiwerkzaamheden in het natte profiel, wordt indien mogelijk - in plaats van een maaiboot - een korfmaaier ingezet. Indien het niet mogelijk is (bijv. vanwege omgevingsomstandigheden; o.a. aanwezig bebouwing) om hier een korfmaaier in te zetten, wordt dit als afwijking (met onderbouwing) in het logboek opgenomen.
 - b) Maaiboten met sleepmessen worden uitsluitend en in zeer beperkte mate ingezet bij het onderhoud van watergangen waar dit vanuit ecologisch oogpunt de voorkeur heeft boven het jaarlijks veelvuldig inzetten van een maaiboot of maaikorf (bijv. in watergangen met een jaarlijks voorkomende explosieve hergroei van submerse vegetaties). De inzet van een maaiboot met sleepmessen wordt bepaald aan de hand van de noodzakelijk waterafvoer en -aanvoer in afstemming met een ecologisch deskundige.
 - c) Bij het schonen en/of maaien van een watergang met een maaikorf of het maaien met een maaiboot wordt de bodem ontzien. Machines worden afgesteld op een maaihoogte van 5 - 10 cm. boven de bodem en er wordt geen bodemmateriaal (bagger) op de kant gezet in combinatie met het schoonsel.
 - d) In principe worden geen of in ieder geval zo min mogelijk klepelmaaiers (al dan niet met zuigende werking) ingezet, tenzij dit vanuit verkeersveiligheidsoogpunt (bijv. maaien van zichthoeken langs wegen) noodzakelijk is.
11. Vermijdbare schade aan bermen, slootkanten, houtsingels, bosjes en solitaire bomen, bijvoorbeeld door insporing of beschadiging van de bast, wordt voorkomen. De maximaal toegestane insporing bedraagt 5 cm.
12. De rijsnelheid van machines worden zo afgestemd en materieel zo gebruikt dat dieren zo veel mogelijk kunnen wegvluchten.
13. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur van wegen, paden en sporen.
14. Werkzaamheden vinden in beginsel plaats in de daglichtperiode, opdat verstoring van de omgeving door verlichting wordt voorkomen. Bij nachtelijke verlichting van een werklocatie wordt uitstraling naar de omgeving tot een uur voor zonsopkomst en vanaf een uur na zonsondergang zo veel mogelijk voorkomen.
15. Er wordt één kant op gewerkt, en indien aan de orde van de dichte zijde (kopse kant) naar het open water of gebied gewerkt, zodat dieren kunnen wegvluchten. Dit geldt ook voor lijnvormige grazige elementen, waarbij van de drukke wegzijde naar de rustig kant wordt gemaaid.
16. Bij vlakvormige (kruidenrijke) grasland- en/of ruigtepercelen wordt altijd van binnen naar buiten gemaaid, zodat dieren kunnen wegvluchten. Eveneens wordt zoveel mogelijk gewerkt met een wildredder die voorop het maaimaterieel is gemonteerd.
17. Plaatsen die vast of tijdelijk in gebruik zijn als belangrijke voortplantingslocatie en/of migratieroutes van niet-beschermden of vrijgestelde soorten blijven zoveel mogelijk gespaard. Hierbij valt onder andere te denken aan concentraties van eiklonpen/eisnoeren en migratieroutes van amfibieën, concentraties van paaiende vissen en concentraties van waardplanten van vlinders.
18. In dekking aangetroffen kalveren van bijvoorbeeld ree blijven altijd gespaard door om deze plekken heen te werken. Wanneer dit onmogelijk is, worden zij buiten de werkstrook geplaatst door de dieren aan te vatten met een flinke bos gras. Directe aanraking, ook met handschoenen,

moet worden voorkomen om te vermijden dat de dieren de mensengeur overnemen waarna het moederdier het dier afstoot.

19. Zuurstofgehalte

Voor aanvang van het werk wordt door de opdrachtnemer altijd eerst het zuurstofgehalte gemeten. De gemeten waarde/ zuurstofgehalte worden door de opdrachtnemer in het logboek op werklocatie vastgelegd. Indien het zuurstofgehalte lager is dan 3 mg/l dan wordt het werk door de opdrachtnemer stopgezet en vindt er direct afstemming plaats met de toezichthouder waarna de toezichthouder HHD de situatie met de directievoerder bespreekt. Tevens worden de werkzaamheden per direct stopgezet als er naar lucht happende vissen worden waargenomen. Na stopzetting van het werk wordt door de opdrachtnemer het zuurstofgehalte gemeten en vindt er direct afstemming plaats met de toezichthouder waarna de toezichthouder HHD de situatie met de directievoerder bespreekt.

20. Luchttemperatuur

Bij een luchttemperatuur onder de 0° C en vanaf 20° C of hoger, wordt dagelijks, door de opdrachtnemer, voor aanvang van het werk, de watertemperatuur gemeten.

Bij luchttemperatuur boven de 25° C. en onder de 0° C. worden de metingen door de opdrachtnemer ook rond 12.00 en 16.00 uur uitgevoerd. De metingen vinden plaats in het midden van het doorstroomprofiel op 5 tot 10 cm waterdiepte. De gemeten waarde/ watertemperatuur worden door de opdrachtnemer in het logboek op werklocatie vastgelegd.

Indien de watertemperatuur hoger is dan 25° C. of lager dan 0° C of als er naar lucht happende vissen worden waargenomen dan wordt het werk door de opdrachtnemer stopgezet en vindt er direct afstemming plaats met de toezichthouder waarna de toezichthouder HHD de situatie met de directievoerder bespreekt.

21. IJsvorming

Bij 100% ijsvorming van het wateroppervlak worden de werkzaamheden en metingen in afstemming met de directievoerder stopgezet. Zodra er geen gesloten ijslaag meer is worden bovengenoemde metingen weer opgestart en kunnen de werkzaamheden als de watertemperatuur boven de 0° C en het zuurstofgehalte 3 mg/l of hoger is na af en instemming met de directievoerder weer worden opgestart.

De eindbeslissingen om het werk bij overschrijding van de maximale- en minimale toegestane watertemperatuur en/of zuurstofgehalte uit het EWP tijdelijk stop te zetten of na stopzetting weer op te starten wordt, in af- en schriftelijke instemming (per mail) door de directievoerder HHD genomen en met de opdrachtnemer afgestemd.

22. Uitvoering bij (dreigende) calamiteit

In geval van een (dreigende) calamiteit (bijv. wateroverlast) kan van bovengenoemde waarden worden afgeweken. Dit na overleg met de directievoerder en tevens op basis van een advies van een ecologisch deskundige. De afwijking (incl. onderbouwing) wordt dagelijks door de opdrachtnemer opgenomen in het logboek. Deze documentatie dient op het werk beschikbaar te zijn voor de handhavende instanties.

23. Wet dieren

De zorgplicht uit de Wet natuurbescherming houdt niet een gebod in om zieke, gewonde of anderszins hulpbehoevende dieren op te vangen en te verzorgen. De plicht om hulpbehoevende dieren zorg te verlenen valt onder de Wet dieren, geldend van 01-07-2021 t/m heden.

De Wet dieren geeft regels die hoofdzakelijk gehouden dieren beschermen. Echter, onder deze wetgeving worden ook dieren beschermd die niet worden gehouden. Dit d.m.v. het verbod op dierenmishandeling en de plicht om hulpbehoevende dieren zorg te verlenen. Voor meer informatie over deze wetgeving en hoe te handelen bij hulpbehoevende dieren zie bijlage 6.

24. Locaties met krabbenscheer

Voorafgaande aan de werkgang wordt door MWA (Delfland) jaarlijks d.m.v. monitoring vastgesteld en visueel vastgelegd of m.b.t. de waterhuiskundige opgaven en natuuropgaven onderstaande maatregel kan worden uitgevoerd. Indien dit niet het geval is, dan zal er voor de desbetreffende locatie, in afstemming met OBW en de opdrachtnemer door MWA

maatwerkbeheer worden opgesteld zodat bovengenoemde opgaven wordt geborgd.

Op locaties met krabbenscheer wordt 50% van de (krabbenscheer)vegetatie en waterbodem gespaard. Tijdens het baggeren worden op de kant gedeponeerde krabbenscheerplanten zoveel mogelijk teruggeplaatst.

Indien dit vanuit de primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk is, wordt advies gevraagd aan een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

UITVOERINGSPERIODE 1

15 mei – 15 juli

Jaarrond van toepassing

Zie: Voorschriften algemene zorgplicht

Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen

1. Op plaatsen in en langs watergangen waar broedende vogels en/of andere beschermde soorten aanwezig zijn wordt, waar de noodzakelijke waterafvoer en -aanvoer dit toelaat, bij werkzaamheden in het natte profiel (onder de waterlijn) tenminste 25% van de vegetatie en de daarin voorkomende fauna in watergangen gespaard in de vorm van alternerend (regelmatig afwisselend) of gefaseerd schonen en maaien. Bij een volgende schoning kunnen andere delen worden gespaard, zodat de watergang aan de noodzakelijke maatvoering blijft voldoen en beschermde soorten kunnen vluchten en de wel geschoonde delen opnieuw bevolken (de zogeheten 'habitat-benadering').

Als extra aanvullende maatregel heeft Hoogheemraadschap van Delfland besloten om bij het schonen van watergangen in Uitvoeringsperiode 1 enkele dagen voorafgaand aan de werkzaamheden (maximaal 7 dagen) door middel van een - in eigen beheer en/of i.s.m. met derden (bijv. Vogelwacht Delfland en Omstreken) uit te voeren - inspectie (het zogeheten 'voorlopen') door een ecologische deskundige vast te laten stellen of de watergang in het natte profiel vrij is van broedende vogels en hun nesten. Vanuit de inventarisatie naar in gebruik zijnde nesten in het natte profiel worden (digitale) kaarten met de locaties van deze nesten door het waterschap aan de aannemer verstrekt. Tevens worden deze nesten door en/of in opdracht van het waterschap digitaal en of visueel gemarkeerd. Voor het gebruik van digitale markering van de nesten dient de machinist in zijn cabine te beschikken over een tablet met nauwkeurig GPS. Op plaatsen waar broedende vogels c.q. in gebruik zijnde nesten geconstateerd zijn, wordt rondom deze nesten circa 5 meter van de vegetatie door de machinist gespaard door hier niet te maaien. Indien geen gebruik gemaakt wordt van een digitale markering, maar van een visuele markering in het veld, wordt deze markering direct na de werkzaamheden door de aannemer verwijderd om vermijdbare predatie door kraaien of vossen te voorkomen. Toezichthouders van het waterschap controleren achteraf de genomen maatregelen. De (voorzorgs)maatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, door de toezichthouder schriftelijk vastgelegd en gedocumenteerd.

Uitvoering door opdrachtnemer

Indien de onder punt 1 genoemde voorzorgsmaatregelen/ inventarisaties door- en of in opdracht van de opdrachtnemer worden uitgevoerd dan is bijlage 5 van toepassing.

2. Daarnaast dient de vegetatie in het talud te worden gespaard door de korf niet over de vegetatie te laten schrapen (zowel bij de inzet als bij het ophalen). Bij het schonen laat men de (vaste) bodem zoveel mogelijk ongemoeid.
3. Bij werkzaamheden in het droge profiel (boven de waterlijn) wordt, waar de noodzakelijke waterafvoer en -aanvoer dit toelaat, op de oevers en taluds tenminste 50% van de vegetatie gespaard. De overige delen waaronder bijvoorbeeld eventuele onderhoudspaden, worden waar mogelijk kort gehouden. Hierdoor zullen vogels, amfibieën, reptielen, vlinders en andere diersoorten zich vooral in het gespaarde deel vestigen in plaats van in de overige, kortere vegetatie (habitatbenadering).
4. Indien in het kader van primaire waterschapstaken (bijv. wateraanvoer en -afvoer) werkzaamheden in het droge profiel (boven de waterlijn) in de periode 15 maart - 15 juli in specifieke gevallen niet voldaan kan worden aan de richtlijn om minimaal 50% van de vegetatie te sparen, wordt een ecologisch deskundige om advies gevraagd. Deze geeft (incl. onderbouwing) aan of het noodzakelijk c.q. zinvol geacht wordt om door middel van een - in eigen beheer uit te voeren - inspectie (het zogeheten 'voorlopen') voorafgaand aan het maaien vast te stellen of de taluds en/of eventuele onderhoudspaden vrij zijn van broedende vogels en hun nesten. Dit maatwerkadvis wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd of opgenomen als onderdeel van het logboek.

5. Het maaien van rietkragen/rietland vindt uitsluitend plaats buiten het broedseizoen van vogels (globaal van 15 maart - 15 juli) of - wanneer er beschermde libellen aanwezig zijn (bij ons alleen gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel), in de periode van 15 september - 15 maart. Indien in het broedseizoen van vogels rietkragen/rietland gemaaid dienen te worden (bij voorbeeld in het kader van verkeersveiligheid), dan wordt door middel van een inspectie (het zogeheten 'voorlopen') door een ecologisch deskundige van en/of in opdracht van Hoogheemraadschap van Delfland voorafgaand aan het maaien vastgesteld of te maaien delen vrij zijn van broedende vogels en hun nesten. Vanuit de inventarisatie naar in gebruik zijnde nesten in het natte profiel worden (digitale) kaarten met de locaties van deze nesten door het waterschap aan de aannemer verstrekt. Tevens worden deze nesten door en/of in opdracht van het waterschap visueel en/of digitaal m.b.v. GPS gemarkeerd. Voor het gebruik van digitale markering van de nesten dient de machinist in zijn cabine te beschikken over een tablet met nauwkeurig GPS. In gebruik zijnde nesten worden door de machinist ontzien door minimaal 5 meter rond het nest niet maaien. De visuele markering wordt direct na de werkzaamheden door de aannemer verwijderd om vermijdbare predatie door kraaien of vossen te voorkomen. De (voorzorgs)maatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, schriftelijk door de toezichthouder vastgelegd en gedocumenteerd.

Uitvoering door opdrachtnemer

Indien de onder punt 5 genoemde voorzorgsmaatregelen/ inventarisaties door- en of in opdracht van de opdrachtnemer worden uitgevoerd dan is bijlage 5 van toepassing.

Soort(groep)specifieke maatregelen

vogels

1. Het uitvoerend personeel van de aannemer dient te allen tijde te letten op alarmerende vogels en hun nesten; ook buiten de plaatsen waar op basis van een inspectie (het zogeheten 'voorlopen') door een ecologisch deskundige in het veld nesten digitaal en of visueel zijn gemarkeerd en op (digitale) kaart staat aangegeven dat er in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Aangetroffen broedende vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren dienen altijd te worden gespaard, ook buiten het reguliere broedseizoen. Broedende vogels mogen evenmin worden verstoord. Bij constatering van in gebruik zijnde nesten (ook die vooraf niet bekend waren vanuit de zogeheten 'voorloopronde') wordt door de machinist, voor zover ter plekke mogelijk in de breedte van de watergang, een beschermingszone van minimaal 5 meter rondom het nest gehanteerd waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze plekken worden in het veld digitaal en/of visueel gemarkeerd. De visuele markering wordt direct na de werkzaamheden door de aannemer verwijderd om vermijdbare predatie door bijvoorbeeld kraaien of vossen te voorkomen. De locaties van eventueel nieuw aangetroffen nesten (die nog niet op kaart stonden weergegeven) worden door het uitvoerend personeel in het logboek gemeld en wekelijks aan de toezichthouder aangeleverd. Deze nieuwe locaties worden vervolgens door de toezichthouder op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties.
2. Als uitzondering op bovenstaande, mogen in gebruik zijnde nesten van uitsluitend meerkoeten uit de gevarenzone van de werkzaamheden worden geplaatst door of onder begeleiding van (en na instructie door) een ecologisch deskundige (zie bijlage 4)) als de werkzaamheden vanuit waterstaatsbelang nodig zijn en er geen geschiktere alternatieve oplossingen zijn. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan in gebruik zijnde nesten voor krooshekken en duikers.
3. Vogelnesten die niet (meer) in gebruik zijn, zijn niet (meer) beschermd, met uitzondering van zogeheten 'jaarrond beschermde vogelnesten' (zie bijlage 2; categorie 1 t/m 4). Nesten van soorten uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd wanneer in de omgeving nestgelegenheid voor deze soorten schaars is en er dus weinig of geen alternatieven zijn om een nieuw nest te bouwen. Dit ter beoordeling door een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.
4. Op plaatsen waar het broeden van kwartelkoning wordt verwacht wordt het maaien uitgesteld tot na 15 augustus.

waterspitsmuis en noordse woelmuis

1. In het leefgebied van waterspitsmuis en noordse woelmuis worden de werkzaamheden zo uitgevoerd dat de oevers van watergangen niet worden beschadigd; de maaibalk van de maaiboot blijft minimaal 30 cm. van de oever verwijderd en/of de maaikorf wordt door de machinist op minimaal 30 cm. vanaf het talud omhoog gehaald.
2. Er wordt minimaal 50% van de vegetatie gespaard. Schoonsel en maaisel wordt niet in de oevers en ruige vegetatie evenwijdig gelegen aan de watergang gedeponeerd.

rugstreepd en concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën

1. In watergangen waar beschermde amfibieën (in ons beheergebied uitsluitend rugstreepd en/of concentraties van in Zuid-Holland vrijgestelde soorten amfibieën aanwezig zijn, blijft minimaal 25% van de water- en moerasvegetatie van de bodem en het natte talud (onder de waterlijn) gespaard. Bij het schonen wordt de bodem niet beroerd en blijft zoveel mogelijk gespaard.
2. Poelen en andere vlakvormige wateren die van belang zijn voor rugstreepd en/of concentraties van vrijgestelde amfibieën worden niet in Uitvoeringsperiode 1 geschoond en/of gemaaid.
3. Om te voorkomen dat de bodem rond voortplantingsplaatsen van rugstreepd en/of concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën wordt beschadigd of dat de oever wordt platgereden, worden deze plaatsen gemarkeerd.
4. Op plaatsen waar rugstreepd tijdens de onderhoudsperiode in het werkgebied algemeen voorkomt worden in overleg met een ecologische deskundige de maaiperiode, werkwijze en voorzorgsmaatregelen schriftelijk vastgesteld. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

gevekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel

1. Op plaatsen waar beschermde libellen (in ons beheergebied uitsluitend gevekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel) aanwezig zijn, wordt vegetatie in het natte deel van de wateren niet verwijderd in Uitvoeringsperiode 1.
2. Indien dit vanuit de primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk is en er toch geschoond moet worden in Uitvoeringsperiode 1, wordt advies gevraagd aan een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd, gedocumenteerd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

platte schijfhoren

1. Op plaatsen waar platte schijfhoorn aanwezig is, wordt vegetatie in het natte deel van de wateren niet verwijderd in Uitvoeringsperiode 1.
2. Indien dit vanuit de primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk of zinvol is en er geschoond moet worden in Uitvoeringsperiode 1, is het ecologisch werkprotocol 'Schonen en baggeren van wateren met platte schijfhoren' van toepassing.

beschermde planten en aandachtsoorten

1. In ons beheergebied komen geen groeiplaatsen voor van wettelijk beschermde water- en oeverplanten. Op een aantal locaties zijn echter wel aandachtsoorten aanwezig (zie bijlage 3). Op werklocaties waar één of meerdere soorten uit deze lijst aanwezig zijn, worden in Uitvoeringsperiode 1 de groeiplaatsen van deze aandachtsoorten door de aannemer gemarkeerd en wordt beschadiging van deze plekken vermeden. Schoonsel wordt niet op deze groeiplaatsen gedeponeerd.

UITVOERINGSPERIODE 2

15 juli – 15 september

Jaarrond van toepassing

Zie: Voorschriften algemene zorgplicht

Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen

Niet van toepassing.

Soort(groep)specifieke maatregelen**vogels**

1. In deze uitvoeringsperiode (globaal na afloop van het reguliere 'broedseizoen') wordt er geen inspectie (het zogeheten 'voorlopen') uitgevoerd door Hoogheemraadschap van Delfland naar in gebruik zijnde nesten. Het uitvoerend personeel van de aannemer dient echter te allen tijde (dus ook in uitvoeringsperiode 2) te letten op alarmerende vogels en hun nesten. Aangetroffen broedende vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren dienen altijd te worden gespaard, ook buiten het reguliere broedseizoen. Broedende vogels mogen evenmin worden verstoord. Bij constatering van in gebruik zijnde nesten wordt, voor zover ter plekke mogelijk in de breedte van de watergang, een beschermingszone van minimaal 5 meter rondom het nest gehanteerd waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze plekken worden in het veld gemarkeerd door het uitvoerend personeel van de aannemer. De markering wordt direct na de werkzaamheden door het uitvoerend personeel verwijderd om vermijdbare predatie door bijvoorbeeld kraaien of vossen te voorkomen. De locaties van aangetroffen nesten worden door het uitvoerend personeel gemeld aan de toezichthouder. Deze locaties worden vervolgens op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties.
2. Als uitzondering op bovenstaande, mogen in gebruik zijnde nesten van uitsluitend meerkoeten uit de gevarenzone van de werkzaamheden worden geplaatst door of onder begeleiding van (en na instructie door) een ecologisch deskundige (zie bijlage 4)) als de werkzaamheden vanuit waterstaatsbelang nodig zijn en er geen geschiktere alternatieve oplossingen zijn. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan in gebruik zijnde nesten voor krooshekken en duikers.
3. Vogelnesten die niet (meer) in gebruik zijn, zijn niet (meer) beschermd, met uitzondering van zogeheten 'jaarrond beschermde vogelnesten' (zie bijlage 2; categorie 1 t/m 4). Nesten van soorten uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd wanneer in de omgeving nestgelegenheid voor deze soorten schaars is en er dus weinig of geen alternatieven zijn om een nieuw nest te bouwen. Dit ter beoordeling door een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.
4. Op plaatsen waar het broeden van kwartelkoning wordt verwacht wordt het maaien uitgesteld tot na 15 augustus.

waterspitsmuis en noordse woelmuis

1. In het leefgebied van waterspitsmuis en noordse woelmuis worden de werkzaamheden zo uitgevoerd dat de oevers van watergangen niet worden beschadigd; de maaibalk van de maaiboot blijft minimaal 30 cm. van de oever verwijderd en/of de maaikorf wordt door de machinist op minimaal 30 cm. vanaf het talud omhoog gehaald.
2. Er wordt minimaal 50% van de vegetatie gespaard. Schoonsel en maaisel wordt niet in de oevers en ruige vegetatie evenwijdig gelegen aan de watergang gedeponeerd.

rugstreeppad en concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën

1. In watergangen waar beschermde amfibieën (in ons beheergebied uitsluitend rugstreeppad) en/of concentraties van in Zuid-Holland vrijgestelde soorten amfibieën aanwezig zijn, blijft minimaal 25% van de water- en moerasvegetatie van de bodem en het natte talud (onder de waterlijn) gespaard. Bij het schonen wordt de bodem niet beroerd en blijft zoveel mogelijk gespaard.

2. Poelen en andere vlakvormige wateren die van belang zijn voor rugstreeppad en/of concentraties van vrijgestelde amfibieën worden niet in Uitvoeringsperiode 2 geschoond en/of gemaaid. Werkzaamheden in dergelijke poelen en wateren gelegen in NEZ's worden uitgevoerd in de periode 15 september tot 1 november.
3. Om te voorkomen dat de bodem rond voortplantingsplaatsen van rugstreeppad en/of concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën wordt beschadigd of dat de oever wordt platgereden, worden deze plaatsen gemarkeerd.
4. Op plaatsen waar rugstreeppad tijdens de onderhoudsperiode in het werkgebied algemeen voorkomt worden in overleg met een ecologische deskundige de maaiperiode, werkwijze en voorzorgsmaatregelen schriftelijk vastgesteld. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel

1. Op plaatsen waar beschermde libellen (in ons beheergebied uitsluitend gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel) aanwezig zijn, wordt vegetatie in het natte deel van de wateren niet verwijderd in Uitvoeringsperiode 2.
2. Indien dit vanuit de primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk is en er toch geschoond moet worden in Uitvoeringsperiode 2, wordt advies gevraagd aan een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd, gedocumenteerd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

platte schijfhoren

1. Op plaatsen waar platte schijfhoorn aanwezig is, wordt vegetatie in het natte deel van de wateren niet verwijderd in Uitvoeringsperiode 2.
2. Indien dit vanuit de primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk of zinvol is en er geschoond moet worden in Uitvoeringsperiode 2, is het ecologisch werkprotocol 'Schonen en baggeren van wateren met platte schijfhoren' van toepassing.

beschermde planten en aandachtsoorten

1. In ons beheergebied komen geen groeiplaatsen voor van wettelijk beschermde water- en oeverplanten. Op een aantal locaties zijn echter wel aandachtsoorten aanwezig (zie bijlage 3). Op werklocaties waar één of meerdere soorten uit deze lijst aanwezig zijn, worden in Uitvoeringsperiode 2 de groeiplaatsen van deze aandachtsoorten door de aannemer gemarkeerd en wordt beschadiging van deze plekken vermeden. Schoonsel wordt niet op deze groeiplaatsen gedeponeerd.

UITVOERINGSPERIODE 3

15 september – 1 november

Jaarrond van toepassing

Zie: Voorschriften algemene zorgplicht

Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen

Niet van toepassing.

Soort(groep)specifieke maatregelen**vogels**

1. Het uitvoerend personeel van de aannemer dient te allen tijde te letten op alarmerende vogels en hun nesten; ook buiten de plaatsen waar op basis van een inspectie (het zogeheten 'voorlopen') door een ecologisch deskundige van en/of in opdracht van Hoogheemraadschap van Delfland in het veld nesten digitaal en of visueel zijn gemarkeerd en op (digitale) kaart staat aangegeven dat er in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn. Aangetroffen broedende vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren dienen altijd te worden gespaard, ook buiten het reguliere broedseizoen. Broedende vogels mogen evenmin worden verstoord. Bij constatering van in gebruik zijnde nesten (ook die vooraf niet bekend waren vanuit de zogeheten 'voorloopronde') wordt door de machinist, voor zover ter plekke mogelijk in de breedte van de watergang, een beschermingszone van minimaal 5 meter rondom het nest gehanteerd waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze plekken worden in het veld digitaal en/of visueel gemarkeerd. De visuele markering wordt direct na de werkzaamheden door de aannemer verwijderd om vermijdbare predatie door bijvoorbeeld kraaien of vossen te voorkomen. De locaties van eventueel nieuw aangetroffen nesten (die nog niet op kaart stonden weergegeven) worden door het uitvoerend personeel in het logboek gemeld en wekelijks aan de toezichthouder aangeleverd. Deze nieuwe locaties worden vervolgens door de toezichthouder op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties.
2. Als uitzondering op bovenstaande, mogen in gebruik zijnde nesten van uitsluitend meerkoeten uit de gevarenszone van de werkzaamheden worden geplaatst door of onder begeleiding van (en na instructie door) een ecologisch deskundige (zie bijlage 4)) als de werkzaamheden vanuit waterstaatsbelang nodig zijn en er geen geschiktere alternatieve oplossingen zijn. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan in gebruik zijnde nesten voor krooshekken en duikers.
3. Vogelnesten die niet (meer) in gebruik zijn, zijn niet (meer) beschermd, met uitzondering van zogeheten 'jaarrond beschermde vogelnesten' (zie bijlage 2; categorie 1 t/m 4). Nesten van soorten uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd wanneer in de omgeving nestgelegenheid voor deze soorten schaars is en er dus weinig of geen alternatieven zijn om een nieuw nest te bouwen. Dit ter beoordeling door een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

waterspitsmuis en noordse woelmuis

1. In het leefgebied van waterspitsmuis en noordse woelmuis worden de werkzaamheden zo uitgevoerd dat de oevers van watergangen niet worden beschadigd; de maaibalk van de maaiboot blijft minimaal 30 cm. van de oever verwijderd en/of de maaikorf wordt door de machinist op minimaal 30 cm. vanaf het talud omhoog gehaald.
2. Er wordt minimaal 50% van de vegetatie gespaard (ook in najaar en winter). Schoonsel en maaisel wordt niet in de oevers en ruige vegetatie evenwijdig gelegen aan de watergang gedeponeerd.

concentraties van vrijgestelde soorten amfibieën

1. Poelen en andere vlakvormige wateren die van belang zijn voor in Zuid-Holland vrijgestelde soorten amfibieën worden uitsluitend geschoond en gemaaid in Uitvoeringsperiode 3, waarbij circa 50 % van de aanwezige water- en moerasvegetatie blijft gespaard. Bij een reeks van poelen worden de poelen niet tegelijk in één jaar onderhouden, maar verspreid over meerdere jaren, waarbij poelen worden 'overgeslagen'.

gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel

1. Op plaatsen waar beschermde libellen (in ons beheergebied uitsluitend gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel) aanwezig zijn, wordt vegetatie in het natte deel van de wateren uitsluitend verwijderd in Uitvoeringsperiode 3. Minimaal 25% van de water- en moerasvegetatie en de waterbodem blijft hierbij gespaard.
2. Indien dit vanuit de primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk is en er toch 100% geschoond moet worden in Uitvoeringsperiode 3, wordt advies gevraagd aan een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd, gedocumenteerd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

platte schijfhoren

1. Op plaatsen waar platte schijfhoorn aanwezig is, wordt vegetatie in het natte deel van de wateren uitsluitend verwijderd in Uitvoeringsperiode 3. Minimaal 25% van de water- en moerasvegetatie en de waterbodem blijft hierbij gespaard
2. Indien dit vanuit de primaire waterschapstaken gezien niet mogelijk is en er toch 100% geschoond moet worden in Uitvoeringsperiode 3, wordt advies gevraagd aan een ecologisch deskundige. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd, gedocumenteerd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

beschermde planten en aandachtsoorten

1. In ons beheergebied komen geen groeiplaatsen voor van wettelijk beschermde water- en oeverplanten. Op een aantal locaties zijn echter wel aandachtsoorten aanwezig (zie bijlage 3). Op werklocaties waar één of meerdere soorten uit deze lijst aanwezig zijn, worden in Uitvoeringsperiode 3 de groeiplaatsen van deze aandachtsoorten door de aannemer gemarkeerd en wordt beschadiging van deze plekken vermeden. Schoonsel wordt niet op deze groeiplaatsen gedeponeerd.

OVERIGE PERIODES

15 maart – 15 mei

In beginsel worden er in de periode 15 maart – 15 mei door Hoogheemraadschap van Delfland geen werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van het schonen en maaien van watergangen, natte ecologische zones (NEZ), onderhoudspaden en vlakvormige wateren (water- en vijverpartijen, poelen, e.d.) waar op basis van bestaande verspreidingsgegevens beschermde soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) en/of aandachtsoorten aanwezig zijn of verwacht kunnen worden.

Uitsluitend in het kader van primaire waterschapstaken als bijvoorbeeld wateraanvoer en -afvoer en/of (verkeers)veiligheid kan, met onderbouwing en vastgelegd in het logboek, afgeweken worden van het uitgangspunt om deze werkzaamheden buiten de periode 15 maart – 15 mei uit te voeren.

Indien bovenstaand beschreven werkzaamheden en activiteiten moeten worden uitgevoerd in de periode 15 maart – 15 mei, zijn alle **Voorschriften algemene zorgplicht, Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen + Soort(groep)specifieke maatregelen** zoals beschreven bij **Periode 1** (15 maart – 15 juli) van toepassing.

1 november – 15 maart

In beginsel worden er in de periode 1 november – 15 maart door Hoogheemraadschap van Delfland geen werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van het schonen en maaien van watergangen, natte ecologische zones (NEZ; met uitzondering van rietlanden/rietkragen), onderhoudspaden en vlakvormige wateren (water- en vijverpartijen, poelen, e.d.) waar op basis van bestaande verspreidingsgegevens beschermde soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) en/of aandachtsoorten aanwezig zijn of verwacht kunnen worden.

Uitsluitend in het kader van primaire waterschapstaken als bijvoorbeeld wateraanvoer en -afvoer en/of (verkeers)veiligheid kan, met onderbouwing en vastgelegd in het logboek, afgeweken worden van het uitgangspunt om deze werkzaamheden buiten de periode 1 november – 15 maart uit te voeren.

Indien bovenstaand beschreven werkzaamheden en activiteiten moeten worden uitgevoerd in de periode 1 november – 15 maart, zijn alle **Voorschriften algemene zorgplicht + Soort(groep)specifieke maatregelen** zoals beschreven bij **Periode 3** (15 september – 1 november) van toepassing.

BIJLAGE 1

Lijst met beschermde soorten

In het kader van de Wet natuurbescherming zijn de volgende soorten beschermd:

VOGELRICHTLIJN (Europees beschermd)

Vogels

Alle in Nederland van
nature voorkomende
vogelsoorten

HABITATRICHTLIJN (Europees beschermd)

Zoogdieren

Bever
Hamster
Hazelmuis
Lynx
Noordse woelmuis
Otter
Wilde kat
Wolf

Bechteins vleermuis
Bosvleermuis
Brandts vleermuis
Franjestaart
Gewone baardvleermuis
Gewone dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis
Grijze grootoorvleermuis
Grote hoefijzerneus
Grote rosse vleermuis
Ingekorven vleermuis
Kleine dwergvleermuis
Kleine hoefijzerneus
Laatvlieger
Meervleermuis
Mopsvleermuis
Noordse vleermuis
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis
Tweekleurige vleermuis
Vale vleermuis
Watervleermuis

Bruinvis
Bultrug
Dwerpotvis
Dwergvinvis
Gestreepte dolfin
Gewone spitsdolfijn
Gewone vinvis
Griend
Grijze dolfin
Hille (Butskop)
Kleine zwaardwalvis
Narwal
Noordse vinvis
Orca
Potvis
Spitsdolfijn van Gray
Tuimelaar

Witflankdolfijn
Witsnuitdolfijn
Witte dolfin

Amfibieën

Boomkikker
Geelbuikvuurpad
Heikikker
Kamsalamander
Knoflookpad
Poelkikker
Rugstreeppad
Vroedmeesterpad

Reptielen

Gladde slang
Muurhagedis
Zandhagedis

Dikkopschildpad
Kemps' zeeschildpad
Lederschildpad
Soepschildpad

Vissen

Houting
Steur

Insecten

Apollovlinder
Bosandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Pimpernelblauwtje
Teunisbloempijlstaart
Tijmblauwtje
Zilverstreephooibeestje

Bronslibel
Gaffellibel
Gevlekte witsnuitlibel
Groene glazenmaker
Noordse winterjuffer
Oostelijke witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke witsnuitlibel

Brede geelrand-
waterroofkever
Gestreepte
waterroofkever

Heldenbok
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Weekdieren

Bataafse stroommossel
Platte schijfhoren

Mossen

Geel schorpioenmos
Tonhaarmuts

Planten

Drijvende
waterweegbree
Groenknolorchis
Kleine vlotvaren
Kruipend moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

OVERIGE SOORTEN
(Nationaal beschermd)

Zoogdieren

Aardmuis
Boommarter
Bosmuis
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuis
Dwerspitsmuis
Edelhert
Eekhoorn
Egel
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis
Gewone zeehond
Grote bosmuis
Grijze zeehond
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Molmuis
Ondergrondse
woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Steenmarter
Tweekleurige
bosspitsmuis
Veldmuis
Veldspitsmuis
Vos
Waterspitsmuis
Wezel
Wild Zwijn
Woelrat

Amfibieën

Alpenwatersalamander
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine
watersalamander
Meerkikker
Middelste groene
kikker
Vinpootsalamander
Vuursalamander

Reptielen

Adder
Hazelworm
Levendbarende hagedis
Ringslang

Vissen

Beekdonderpad
Beekprik
Elrits
Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal

Ongewervelden

Europese rivierkreeft

Dagvlinders

Aardbeivlinder
Bosparelmoervlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Donker pimperlblauwtje
Duinparelmoervlinder
Gentiaanblauwtje
Grote parelmoervlinder
Grote vos
Grote vuurvlinder
Grote weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine ijsvogelvlinder
Kommavvlinder
Pimperlblauwtje
Sleedoornpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparelmoervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoervlinder
Zilveren maan

Libellen

Beekroombout
Bosbeekjuffer
Donkere waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense heidelibel
Speerwaterjuffer

Kevers

Vliegend hert

Planten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde ogentroost
Berggamander
Bergnachtsorchis
Blaasvaren
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Fanjegentiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geplooid
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt zonneroosje
Glad biggenkruid
Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groensteel
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote leeuwenkluw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karhuizeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonedauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander

Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijscheefkelk
Roggelelie
Rood peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubvaren
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

BIJLAGE 2

Jaarrond beschermde vogelnesten (categorie 1 t/m 4 en categorie 5)

Op de volgende categorieën nesten zijn de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming ook buiten het broedseizoen van toepassing:

1. nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: de steenuil);
2. nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeelden: roek, gierzwaluw en huismus);
3. nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeelden: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
4. nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn (zelf) een nest te bouwen (voorbeelden: boomvalk, buizerd en ransuil).
5. nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om zich elders te vestigen als de broedplaats verloren is gegaan (voorbeelden: oeverzwaluw, kokmeeuw) zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

De bescherming betreft niet alleen de nestplaatsen zelf, maar ook de functionaliteit ervan. Leefgebied en foerageergebied dat noodzakelijk is voor de functionaliteit van de nestplaats is daardoor ook beschermd. De bescherming geldt niet als kan worden aangetoond dat het nest al gedurende een aantal jaren niet meer in gebruik is.

De hiernavolgende lijst is bedoeld als een indicatieve lijst. Deze kan worden gebruikt als hulpmiddel bij het bepalen of een ontheffing nodig is of dat maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels te behouden. De functionaliteit kan bijvoorbeeld worden gewaarborgd door het nemen van mitigerende maatregelen. Als een jaarrond beschermd nest is aangetroffen en deze door een ingreep zal verdwijnen, is minimaal een omgevingscheck nodig. Deze houdt in dat door een ecologisch deskundige moet worden vastgesteld of er voldoende gelegenheid voor de betreffende soort is om zelfstandig in de omgeving een vervangend nest te vinden of te bouwen. Indien dit niet voorhanden is, dan dient, voor zover mogelijk, alternatieve nestgelegenheid te worden aangeboden. Indien dat niet mogelijk is, dient ontheffing te worden aangevraagd. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de gedragscode om gemotiveerd en gedocumenteerd te bepalen onder welke categorieën een voorkomende vogelsoort valt. De soorten die over voldoende flexibiliteit beschikken om zich elders te vestigen, vallen in de lijst onder categorie 5.

Soort	Categorie	Nestplek
steenuil	1	Natuurlijke boomholtes (vooral knotwilgen en oude (hoogstam) fruitbomen); rustige hoekjes of nissen van gebouwen of schuren; speciale nestkasten
gierzwaluw	2	Onder dakgoot; achter regenpijp of dakkapel; onder dakpan; gat in muur; neststenen
huismus	2	Onder dakpannen; gaten en kieren van gebouwen; mussenkasten
roek	2	Toppen van hoge bomen
grote gele kwikstaart	3	Vlakbij stromend water in nis in muur; onder brug; bij boomwortels in oevers; speciale nestkasten
kerkuil	3	Nestkasten; heel incidenteel in boomholten
oehoe	3	Richels van in steengroeves; soms oud nest van roofvogel; incidenteel op grond
ooievaar	3	Hoge plekken (telefoonpalen, bomen, schoorstenen, kerktorens, hoogspanningsmasten of door mens gemaakte palen met houten platform)
slechtvalk	3	Richels; nis; nestkast; hoogspanningsmasten; gebruikt vaak oud kraaiennest; zelden op grond
boomvalk	4	Hoog in bomen, ook in solitaire bomen, populierensingels, hoogspanningsmasten, stadsparken; gebruikt oud kraaien- of eksternest
buizerd	4	Kruin van hoge bomen; soms lager in struiken en lage bomen; gebruikt ook oude kraaiennest als basis; zeer zelden op de grond
havik	4	Hoog in boomkroon
ransuil	4	Oude kraaien- of eksternesten; incidenteel op grond
sperwer	4	Dicht tegen stam in dicht bos; soms in struiken en lage bomen
wespendief	4	Kruin van hoge bomen
zwarte wouw	4	Kruin van hoge bomen, vaak dicht bij water

Soort	Categorie	Nestplek
Blauwe reiger	5	In (hoge) bomen; veelal in kolonies. Plekken waar rovers moeilijk bij komen zoals eilandjes in vijver of plas
Boerenzwaluw	5	Randen/richels in stallen; onder bruggetjes; aan sluizen
Bonte vliegenvanger	5	Nestkasten; boomholten
Boomklever	5	Oude spechtnesten
Boomkruiper	5	Tussen losse stukken schors of nauwe boomholtes; nestkasten
Bosuil	5	Boomholtes; nestkasten; ruimtes in gebouwen; incidenteel op grond of in eksternest
Brilduiker	5	Boomholtes
Draaihals	5	Nestholten van andere spechten; nestkasten
Eidereend	5	Grond
Ekster	5	Vork van tak van hoge boom
Gekraagde roodstaart	5	Grote holen, nissen en nestkasten, meestal slechts op enkele meters boven grond, soms ook in grond
Glanskop	5	Nestholtes in rottend hout; zeer af ten toe in nestkast
Grauwe vliegenvanger	5	Scheuren, spleten of grote holes in bomen; in klimop tegen stam; tegen schuttingen en gebouwen
Groene specht	5	Zelf uitgehakte nestholtes in (oude) loofbomen
Grote bonte specht	5	Zelf uitgehakte nestholtes in (zachthout) bomen
Hop	5	Boomholtes; muren; steenhopen; houten bouwsels
Huiszwaluw	5	Tegen gevel van gebouwen, onder dakoverstekken, kunstmatige huiszwaluwtilen aan gebouwen
IJsvogel	5	Nesttunnels in zandige of lemige steile oevers, tussen wortels van (omgevalen) bomen; kunstmatige ijsvogelwand
Kleine bonte specht	5	Tak van dode loofboom of dood deel van levende loofboom
Kleine vliegenvanger	5	Boomholtes
Koolmees	5	Boomholtes; soms in rotsen en muren; in enkele gevallen nesten van andere vogels of heel dicht struikgewas; nestkasten
Kortsnavelboomkruiper	5	Scheuren en spleten in bomen; achter loszittende bast; weinig in boomholten
Oeverzwaluw	5	Zelf gegraven gangen in steile wanden (natuurlijke oevers, afgravingen en zanddepots); kunstmatige oeverzwaluwwand
Pimpelmees	5	Boomholtes; nestkasten
Raaf	5	Kruinen van bomen
Ruigpootuil	5	Boomholtes
Spreeuw	5	Boomholtes; nestkasten; gaten en kieren van gebouwen
Tapuit	5	Konijnenholen
Torenvalk	5	Oude kraaiennesten; nestkasten; nissen in gebouwen
Zeearend	5	Kruinen van bomen; grond
Zwarte kraai	5	Hoog in boom
Zwarte mees	5	Boomholtes; nestkasten; muizengangen in grond
Zwarte roodstaart	5	Holtes in muren; andere plekken in gebouwen
Zwarte specht	5	Zelf uitgehakt nestholtes in (dikke) loofbomen

BIJLAGE 3

Lijst met aandachtsoorten Hoogheemraadschap van Delfland (voormalige Ff-wet tabelsoorten)

Bijenorchis	Krabbenscheer	Slanke sleutelbloem
Brede orchis	Kruisbladgentiaan	Stengelloze sleutelbloem
Gevlekte orchis	Moeraswespenorchis	Tongvaren
Grote keverorchis	Prachtklokje	Vleeskleurige orchis
Gulden sleutelbloem	Rapunzelklokje	Waterdrieblad
Harlekijn	Rietorchis	Wilde kievitsbloem
Hondskruid	Ronde zonnedaauw	Zomerklokje
Knikkende vogelmelk	Ruig klokje	Zwartsteel
Koningsvaren	Slanke gentiaan	

BIJLAGE 4

Definitie ecologisch deskundige

Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of te begeleiden, die aantoonbaar zowel een opleiding als kennis en ervaring heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Een deskundige:

- heeft een afgeronde hbo-of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; of
- heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren;

Daarnaast heeft de deskundige praktijkervaring opgedaan, doordat hij/zij:

- werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam is of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.

Indien aan bovenstaande is voldaan, kan ook een waterschapsmedewerker als 'ecologisch deskundige' optreden.

Bijlage 5

Werkwijze uitvoering inspectie, voorzorgsmaatregelen, inventarisatie (voorlopen) door de opdrachtnemer

Om er voor te zorgen dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden in voldoende mate rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van broedende vogels en of jaarrond beschermde vogelnesten (zie bijlage 2) worden de onderhoudstrajecten tijdens de broedperiode door een ecologisch deskundige in opdracht van de opdrachtnemer geïnterviewd. Deze inventarisatie vindt maximaal 1 week (7 dagen) voorafgaand aan de start van de werkzaamheden plaats

A: Werkafspraken ecologisch deskundige

De opdrachtgever levert digitaal en/of analoog, aan de opdrachtnemer, voor aanvang van het werk m.b.t. de te onderhouden onderhoudstrajecten een verspreidingskaart met beschermde soorten (zie bijlage 1), jaarrond beschermde vogelnesten (zie bijlage 2) en/of aandachtsoorten (zie bijlage 3).

De ecologisch deskundige (zie definitie ecologisch deskundige bijlage 4) inventariseert in opdracht van de opdrachtnemer enkele dagen, (maximaal 7) voorafgaand aan de werkzaamheden de aangegeven onderhoudstrajecten op de aanwezigheid van broedende vogels "baltsen, nestbouw, broeden en verzorgen van opgroeiende jongen". Aangetroffen broedende vogels, in gebruik zijnde nesten en jaarrond beschermde vogelnesten (categorie 1 t/m 4 en categorie 5) worden vervolgens door de ecologisch deskundige met een markeerstok (bamboestok van 2 meter met rode bovenkant) gemarkeerd.

Van de gemarkeerde locatie wordt via de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) door de ecologisch deskundige in de NDFF-App een melding met foto geplaatst. Tevens wordt gelijk in de NPFF-App de waargenomen activiteit aangegeven (broedend, nest indicierend etc.). Vervolgens geeft de ecologisch deskundige per mail, aan zowel de opdrachtgever van Delfland (contactpersoon Technisch Specialist OBW) als aan de opdrachtnemer aan dat:

- de inventarisatie binnen onderhoudstraject (locatie en trajectnummer) heeft plaatsgevonden;
- of er wel of geen broedende vogels en of jaar rond beschermde nesten zijn aangetroffen;
- welke type onderhoudswerkzaamheden er binnen het desbetreffende onderhoudstraject kunnen plaatsvinden met in achtneming van al dan niet noodzakelijke (voorzorgs) maatregelen;
- per welke datum de overgeslagen werkzaamheden naar verwachting (na afronding van het broedproces) alsnog uitgevoerd kunnen worden.

Aan de hand van deze melding wordt vervolgens door de opdrachtnemer de informatie uit de NDFF geëxporteerd naar een kaart, de zogenoemde de verspreidingskaart.

Vervolgens wordt bovengenoemde actuele verspreidingskaart samen met de door Delfland aangeleverde verspreidingskaart met beschermde soorten (zie bijlage 1), jaarrond beschermde vogelnesten (zie bijlage 2) en of aandachtsoorten (zie bijlage 3), door de opdrachtnemer, voor de uitvoering van de werkzaamheden digitale en of analoog aan de desbetreffende uitvoerende aannemer aangeleverd en met Delfland per mail gedeeld.

De machinisten of andere uitvoerenden kunnen in het veld middels deze analoge of digitale kaarten en de markeerstok zien waar broedende vogels en of jaarrond beschermde vogelnesten en overige beschermde- en aandachtsoorten zijn aangetroffen.

Op plaatsen waar broedende vogels c.q. in gebruik zijnde nesten geconstateerd zijn, wordt rondom deze nesten circa 5 meter van de vegetatie door de machinist gespaard door hier niet te maaien. Ook de aanwezige overige beschermde soorten- en of aandachtsoorten worden tijdens de werkgang gespaard. Indien geen gebruik gemaakt wordt van een digitale markering, maar van een visuele markering in het veld, wordt deze markering direct na de werkzaamheden door de aannemer verwijderd om vermijdbare predatie door kraaien of vossen te voorkomen.

Toezicht en schriftelijke vastlegging

Toezichthouders van het waterschap controleren achteraf de genomen maatregelen. De (voorzorgs) maatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, door zowel de opdrachtnemer als de toezichthouder schriftelijk in het Logboek vastgelegd en gedocumenteerd.

Uitvoering van de opdracht

- De ecologisch deskundige (Opdrachtnemer) voldoet aan de definitie Ecologisch deskundige (zie bijlage 4), accepteert de opdracht en aanvaardt daarmee de volle verantwoordelijkheid voor het op juiste wijze uitvoeren van de onder **A** genoemde werkzaamheden.
- De ecologisch deskundige (Opdrachtnemer) deelt zijn werkzaamheden na goedkeuring van de opdrachtgever zelfstandig in. Wel vindt, voor- en na de uitvoering van de opdracht afstemming met Opdrachtgever plaats. Indien noodzakelijk voor de werkzaamheden richt Opdrachtnemer zich naar de arbeidstijden bij Opdrachtgever.
- De ecologisch deskundige (Opdrachtnemer) is bij het uitvoeren van de overeengekomen werkzaamheden geheel zelfstandig. Hij/zij verricht de overeengekomen werkzaamheden naar eigen inzicht en zonder toezicht of leiding van Opdrachtgever. Opdrachtgever kan wel aanwijzingen en instructies geven omtrent het resultaat van de opdracht.

BIJLAGE 6

Wet dieren

De Wet dieren geeft regels die hoofdzakelijk gehouden dieren beschermen. Echter, onder deze wetgeving worden ook dieren beschermd die niet worden gehouden. Dit d.m.v. het verbod op dierenmishandeling en de plicht om hulpbehoevende dieren zorg te verlenen. Relevante onderdelen uit deze wetgeving zijn o.a.:

Artikel 1.3 Intrinsieke waarde

1 De intrinsieke waarde van het dier wordt erkend.

2 Onder erkenning van de intrinsieke waarde als bedoeld in het eerste lid wordt verstaan erkenning van de eigen waarde van dieren, zijnde wezens met gevoel. Bij het stellen van regels bij of krachtens deze wet, en het nemen van op die regels gebaseerde besluiten, wordt ten volle rekening gehouden met de gevolgen die deze regels of besluiten hebben voor deze intrinsieke waarde van het dier, onverminderd andere gerechtvaardigde belangen. Daarbij wordt er in elk geval in voorzien dat de inbreuk op de integriteit of het welzijn van dieren, verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen en dat de zorg die de dieren redelijkerwijs behoeven is verzekerd.

3 Voor de toepassing van het tweede lid wordt tot de zorg die dieren redelijkerwijs behoeven in elk geval gerekend dat dieren zijn gevrijwaard van:

- a.** dorst, honger en onjuiste voeding;
- b.** fysiek en fysiologisch ongerief;
- c.** pijn, verwonding en ziektes;
- d.** angst en chronische stress;
- e.** beperking van hun natuurlijk gedrag; voor zover zulks redelijkerwijs kan worden verlangd.

Artikel 2.1. Dierenmishandeling

1 Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

6 Een ieder verleent een hulpbehoevend dier de nodige zorg.

Artikel 2.2. Houden van dieren

1 Het is verboden dieren te houden die niet behoren tot door Onze Minister aangewezen diersoorten of diercategorieën.

8 Het is houders van dieren verboden aan deze dieren de nodige verzorging te onthouden.

Voor meer informatie over de Wet dieren zie: wetten.nl - Regeling - Wet dieren - BWBR0030250 (overheid.nl)

Wat te doen bij hulpbehoevende dieren

Indien er tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dieren gewond raken of als er hulpbehoevende dieren in het werkveld worden aangetroffen dan kunt u het volgende doen.

Breng het gewonde dier zelf naar b.v. naar Wildopvang Delft e.o. Linnaeuspad 5 2616 LT Delft

Telefoon: 015 – 215 78 38 of bel dan de dierenambulance. De telefoonnummers van ambulances uit onze regio zijn:

- Dierenambulance Haaglanden (Delft) 015-2121000
- Dierenambulance Wassenaar en Leidschendam-Voorburg (24 uur bereikbaar) (Wassenaar, Leidschendam-Voorburg) 070-5117772
- Dierenambulance De Wijs Westland (De Lier, Naaldwijk, 's-Gravenzande, Monster, Poeldijk, Honselersdijk, Maasdijk, Wateringen) 0900-4035009
- Dierenambulance Den Haag (Den Haag, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer) 070 – 328 28 28

- Dierenambulance Zuid-Holland-Zuid (Rotterdam, Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk, Lansingerland, Den Hoorn, Hellevoetsluis, Hoek van Holland, Krimpen aan den IJssel, Maasdijk, Maasland, Maassluis, Maasvlakte, Midden Delfland, Schiedam, Schipluiden) 0900-1120000
- Dierenambulance Maasstad 010-477 7975
- Lukt het je zelf om een dier naar Wildopvang te brengen? Dat is heel fijn! Dan hoeft het namelijk niet te wachten op een dierenambulance en is het zo min mogelijk in nog meer vreemde handen. Heb je een dier dat gewond, ziek of verveest is? Dan hier wat tips:
- Plaats het dier in een veilig vervoersmiddel (een kattenbench, een kartonnen doos, etc.). Zorg voor voldoende ventilatie maar niet te grote gaten waar het dier uit kan ontsnappen.
- Geef het dier GEEN water, voeding of iets anders. Dit levert het dier extra stress op.
- Kom zo snel mogelijk naar ons om het dier te brengen.
- Zit het dier op een onhandige of onveilige plek? Eigen veiligheid gaat voor alles! Neem het dier ook niet los in de auto mee.
- Egels of vleermuizen voorzichtig oppakken (in een handdoekje of met dikke tuin-handschoenen bijvoorbeeld) ivm steek- of bijtgevaar.

Voor meer informatie zie ook: <https://www.wildopvangdelft.nl/dier-gevonden/>